

**„Rapsodycy na kliszach pamięci...” – wystawa plenerowa
poświęcona historii i repertuarowi teatru Mieczysława Kotlarczyka, współorganizowana przez Archiwum Narodowe w Krakowie**

W duchu obchodów 250-lecia teatru publicznego w Polsce oraz Roku Jana Pawła II, Archiwum Narodowe w Krakowie włączyło się w realizację projektu „Emanacja Rapsodyków”, koordynowanego przez Scenę Papieską Instytutu Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II w Krakowie we współpracy z krakowskim oddziałem Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru, Filmu, Radia i Telewizji.

Rozpoczęty w lutym 2015 r. cykl otwartych spotkań z artystami i teoretykami teatru, m.in.: Haliną Kwiatkowską, Tadeuszem Malakiem, Tadeuszem Szybowskiem, Jackiem Popielem, zwieńczyła prezentowana w siedzibie Archiwum Narodowego w Krakowie wystawa „Rapsodycy na kliszach pamięci...”. W zamyśle kuratorki wystawy – Dominiki Jamrozy ekspozycja miała stanowić opowiedzianą skrótowo historię Teatru Rapsodycznego, pokazaną poprzez fotografie, afisze, plakaty, programy teatralne oraz oryginalne projekty kostiumów przechowywane w zasobie Archiwum Narodowego w Krakowie. Przewodnikiem po dziejach teatru Mieczysława Kotlarczyka stały się słowa Karola Wojtyły – fragmenty z recenzji sztuk teatralnych autorstwa przyszłego papieża publikowane na łamach „Tygodnika Powszechnego” w latach 50. i 60. XX w.

Uroczyste otwarcie wystawy zgromadziło w Archiwum 23 października 2015 r. znakomitych gości, aktorów i miłośników teatru, reprezentantów świata nauki i kultury. Projekt „Emanacja Rapsodyków” honorowym patronatem objęli metropolita krakowski kardynał Stanisław Dziwisz oraz Związek Artystów Scen Polskich w Warszawie, który na wernisażu reprezentował prezes – Olgierd Łukaszewicz. Otwarcie wystawy uświetnił m.in. występ studentów II roku Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie, przedstawiających fragment swojego przedstawienia dyplomowego przygotowanego pod kierunkiem prof. Tadeusza Malaka, który karierę aktorską rozpoczął w zespole Rapsodyków. Młodzi artyści wystawili poemat *Beniowski* Juliusza Słowackiego.

Teatr Rapsodyczny, zwany również „Teatrem Żywego Słowa”, został utworzony w Krakowie w 1941 r. przez Mieczysława Kotlarczyka pod egidą katolickiego podziemnego ugrupowania politycznego „Unia”. Trzon zespołu aktorskiego stanowili studenci polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, w tym Karol Wojtyła, który kreował tam znakomite role. Podczas okupacji niemieckiej występy odbywały się w prywatnych mieszkaniach w gronie zaufanych widzów. Po wojnie scena wznowiła aktywność już oficjalnie, działając między innymi jako teatr szkolny, aż do momentu zamknięcia w 1953 r. Profil programowy Teatru Kotlarczyka, który przez cały okres istnienia konsekwentnie wcielał w życie ideę teatru narodowego, odwołującego się do najlepszych tradycji literatury polskiej i światowej, nie odpowiadał ówczesnym władzom PRL-u. Poststalinowska odwilż umożliwiła w 1957 r. reaktywację sceny zaledwie na dekadę. W momencie ostatecznej likwidacji

Teatru w 1967 r., dokumentacja powstała w trakcie jego działalności trafiła do Archiwum Państwowego w Krakowie, które obecnie może poszczycić się największą kolekcją archiwaliów dotyczących sceny Mieczysława Kotlarczyka. Obok akt personalnych aktorów oraz akt o charakterze administracyjnym, przekazano wówczas dokumentację poszczególnych sztuk, w tym bogaty zbiór afiszy oraz komplet programów teatralnych umożliwiające analizę linii repertuarowej. Posiadane materiały nieustannie uzupełniają kolejne zakupy i darowizny. Dokumenty dotyczące Rapsodyków zgromadzono nie tylko w zespole akt samego Teatru, ale również instytucji działających na terenie Krakowa w latach 1945–1967, takich jak Urząd Wojewódzki Krakowski czy Prezydium Rady Narodowej Miasta Krakowa.

Wystawa „Rapsodycy na kliszach pamięci...” prezentowana była na dziedzińcu wewnętrznym siedziby Archiwum Narodowego w Krakowie od 23 października do 16 listopada 2015 r. W 2016 r. w ramach obchodów 75-lecia powstania sceny Rapsodyków pokazana zostanie również w innych lokalizacjach.

Na stronie internetowej Archiwum Narodowego w Krakowie www.ank.gov.pl w zakładce „Wystawy i galerie” można zobaczyć online wybrane dokumenty dotyczące Teatru Rapsodycznego w Krakowie.

Lilianna Pochwalska
Archiwum Narodowe w Krakowie